

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. Proponuntur responsiones ad argumenta contraria. Et deducitur, quod
lex Ciuilis, licet in bonum publicum statuatur, non debet de Ecclesia, & de
Clericis disponere, etiam si dispositio fauorabilis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Collegis Non. confit. de panis super verb. huic domino non subditum. n. 150. vers. non milit. pariter. & vers. tamen communi. est in contrarium, eandem opinionem agnosceat esse communem.

Ioannes de Platea in l. bis. n. 1. vers. nota ex principio. C. de praeiis & rebus Naucular. lib. 11. cuius verba sunt: non autem valeret statutum, quod non possit vendi Ecclesiis.

Idem in l. 1. n. 2. circa finem, vers. & per hanc legem, C. non licet habitatoribus Metrocopia, eod. lib. 11.

Gabriel Sayran ad Matheslanum, sing. 110. n. 33.

Fabianus de Monte tract. de emp. & vend. 3. part. princip. n. 45. vers. sed non valeret: vbi concludendo contra Signorolum de Homodeis, tenet statutum esse contra libertatem Ecclesiae, per textum expressum in cap. finali. de rebus Eccl. non alienand. lib. 6.

Riminaldus junior consil. 15. n. 65. vol. 1.

Ioannes Iacobus de Canibus tr. de Repraesaliis, p. 2. num. 10. vbi dicit: Tamen non sunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem personis Ecclesiasticis: quia hoc esset per indirectum diminueret eorum privilegia, & ideo non valent.

Michaël Craffus in suis communibus, lib. 2. verb. statum. quest. 12.

Hippolytus Bonacossa in communibus opinionibus criminalibus, in verb. statutum, §. statutum prohibens rem immobilem. Dixit statutum non valere, & hanc esse communem opinionem.

Riminaldus senior consil. 146. num. 28. & seq. volum. 2.

Andreas Tiraquellus ad leges Connubiales, gloss. 8. super verb. de son Mary. n. 172.

Michaël Craffus lib. 2. commun. opin. in verb. statutum, q. 12.

Ioannes Bertachinus tract. de Episcopis, part. 4. lib. 4. quest. 45. num. 147. vers. quare etiam an prohibitus alienare: vbi dicit se in ardua quaestione ita consuluisset.

D. Antoninus in summa, p. 3. tit. 24. c. 18.

Tabiena in summa, verb. excomm. §. cas. 20. n. 5. ad 4. argumentum.

Butrius consil. 93. n. 23. lib. 1.

Ioannes Andreas n. 1. vers. vidi dubitari, & num. 2. cum seq.

Summa Rosella verb. excomm. 33. n. 3.

Archidiaconus in cap. Romana, de appellat. lib. 6. in verbo consuetudine: vbi ait non valere consuetudinem, vel statutum, quod Ecclesia sibi rem in testamento relictam teneat alienate intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones in cap. qua in Ecclesia, vum, de constit. & in cap. cum Laicis, de rebus Eccl. non alienand. & consequenter perperam pro contraria sententia Archidiaconum allegavit Lucas de Penna in l. iubemus, n. 4. C. de nauib. non excus. lib. 11. & Petrus Peckius tr. de amortiz. aione bonorum, c. 6. vers. aduerte tamen, circa finem.

Petrus de Ancharano quest. 1. vers. quare, post Ioannem Andream & vers. praterea si expresse hoc statuisset.

Et ibid. Geminianus n. 3. vers. Sed pone.

Philippus Francus ibid. n. 2. qui licet propter consilium Federici de Senis 76. quod incipit. Talis casus est. Statuto, tantisper dubitare videatur: nihilominus tamen postea vers. cogita tamen, non recedit a supradicta sententia Ioan. Andream: quinimo statim in vers. & vltra etiam, addit Francus, posse iudices Ecclesiasticos cogere stantes ad declarandum praedicta statuta generaliter prohibentia alienationem in non subditum, non comprehendere contractus cum Ecclesiis & personis Ecclesiasticis celebrandos.

Tom. I X.

Felinus in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, de constitut. 9. n. 89. vers. & ita est, hanc dicit communem esse opinionem.

Panormitanus consil. 83. incipit. Praesens dubium, lib. 1. Idem in cap. relatum il primo num. 5. vers. item non valet statutum Laicorum. de testamentis, & in cap. a nobis, notab. 3. num. 5. vers. idem dicendum est, de sentent. excommunic.

Cardinalis Zabarella consil. 66. incip. In dubio praemisso n. 2.

Ioannes Monachus in cap. ut animarum, n. 3. & ibi Probus n. 6. de constit. in 6.

Syluester verb. excommunicatio, §. 9. n. 30.

Comitolus, Bouius, Collegium Bonouienfe, Vgolinus, Vigianus, Barbosa, Fagnanus, Genuensis, Duardus, Filiucius, Reginaldus, Martha, & Belletus: quos citauit in part. 1. tract. 2. ref. 57. quibus omnibus adde Campegium in opus. de officio Principis in Ecclesia, n. 32.

Quae hic est supra Ref. 7.

Videant modo Lectores, qua fronte ausus sit dicere noster Additionator, suam sententiam docere saniorum Iurisperitorum cateruam.

Vnde ex supra dictis, & infra, dicendis magis firmata remanet ea, quae ego adnotauit contra Cutellium in p. §. tr. 1. ref. 3.

Quae hic est supra Ref. 2. & lege etiam alias Refol. eius primae nos

RESOL. XV.

Proponuntur responsiones ad argumenta contraria.

Et deducitur, quod lex civilis licet in bonum publicum statuatur non debet de Ecclesia, & de Clericis disponere, etiamsi dispositio fauorabilis sit.

Et inferitur, quod bona Clericorum gaudent privilegio Immunitatis.

Et quod Magistratus Regij non possunt punire Episcopos, & Clericos in temporalibus? Ex part. 6. tract. 3. Refol. 7.

§. 1. **R**estat modo respondere ad argumenta pro sententia Anonymi in principio adducta: ex quibus magis firmata remanebit nostra sententia. Ad primum igitur argumentum, quod tale statutum tenet, & est conditum fauore boni publici, & ad utilitatem Reipublicae.

Sup. hoc supra in Ref. 9. §. Posses.

2. Respondeo, quod lex Civilis licet in bonum publicum statuta, non debet de Ecclesia & de Clericis expresse disponere; etiamsi dispositio fauorabilis sit, vt habetur in cap. Ecclesia S. Mariae de const. & in cap. cum Laicis, de reb. Eccl. non alien. & ibi Butrius, & Abbas cum Imola in cap. Clericis, de for. comp. Maxime si Clericis & Ecclesiis aliquid prohibear: nam forma ipsius prohibitionis colligitur intentio disponentis, idque fieri in praedictum libertatis Ecclesiasticae, vt obseruat Cardinalis in cap. perpendimus, de sent. excomm. n. 13. Felinus in d. cap. Ecclesia, n. 15. Et quia lex non potest inducere inhabilitatem in Ecclesiam & Clerum non sibi subditos, vt in l. 1. §. final. de tutor. & curator. vbi eis tantum permittitur, qui sunt eiusdem Provinciae, & ibi domicilium habent, & in l. pupillorum, eod. tit. & docuit Baldus, & Bartolus in l. cum filios populos, dum agunt de statuto, quod ne minor triginta annis possit obligari, quia non comprehendit minorem forensensem contrahentem in loco statuti super bonis ibi sitis: nam bona sequuntur personam, ideoque Clericorum bona gaudent privilegio immunitatis, vt tradit Gloss. vers. personis. in d. cap. Ecclesia, cum adductis a Mandello, consil. 387. n. 5. nam, vt inquit Abbas in d. cap. Ecclesia, si bona Clericorum & Ecclesiarum subicerentur legibus saecularibus, eorum

Sup. hoc supra in Ref. 12. §. vlt. & superius in tit. 2. Ref. 92. §. Sed, curiam in principio, & in Refol. 198. & 209. §. Adde, & in Ref. 210. §. 2. ad mediu, & in Ref. 334. §. 6.

Sup. hoc supra in tit. 2. Ref. 66. §. 2. & in l. m. 2. & in multis aliis eius annos.

D d 4

ratione per indirectum Clerici subiicerentur foro seculari, & ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus num. 10. & Decius num. 38. etiam si Laici in rebus Ecclesiasticis haberent vile dominium, ut in *c. que in Ecclesiis, de consuet.* cum adductis à Tiraquello *de retractu lignagior.* §. 1. gloss. 13. num. 3. & 8. & hæc omnia docet Betran. *de Guenara in propugnac. de immunit. Eccles. assert.* 1. §. 6. num. 56.

Sup. hoc in aliquibus Ref. ex aff. gnatis in annot. præterita huius Ref.

3. Vnde ex his nunquam potui intelligere doctrinam Babadilla, & aliquorum recentiorum assentientium, posse Regios Magistratus punire Episcopos & Clericos, ut ipsi asserunt, in temporalitatibus: nam cum, ut dictum est, bona sequantur personam, nescio quo pacto possint temporalitates Ecclesiasticorum tollere, nisi exercendo in eos iurisdictionem contra Sacros Canones & Concilia. Vide omnino Surdum *confil.* 301. n. 65. Et cum ius multandi connexum sit & complicatum cum iurisdictione, ut firmavit Sacra Rota in decisionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgensi Iuris præsidendi die 9. Decembris 1633. coram doctissimo Domino meo Merlino *decis.* 753. n. 8. & seq. sequitur, quod si iudices Laici possent multare Clericos in temporalitatibus, haberet in illos iurisdictionem: sed hoc dicere est absurdum. Ergo, &c.

Sup. hac publica utilitate sup. in tr. 2. Ref. 110. & in aliis eius prima annot. & si placet legere etiam doctrinam §. eius ult. annot. quia melius ad rem contentam in hoc §.

4. Sed ad rem nostram redeundo, dicendum est, publicam utilitatem non operari validitatem statuti, de quo loquimur, cum non cõcurrat potestas in statuentes; & idem quãquam statutum esset bonum, & æquum, & publicæ utilitati faueret, cessante tamen potestate non est validum, ex Baldo sibi contrario in *l. unctos populos, C. de summa Trinit.* n. 50. & in proposito Felinus in *d. cap. Ecclesia, n. 89.* & expressè Crottus in *§. Diui, n. 80.* dixit, quod licet statutum emanaverit ad publicam utilitatem; non tamen propterea debet Ecclesiasticas personas comprehendere; cum super eas Laici nullam habeant iurisdictionem: quod etiam notavit Ruinus *n. 92.* & alij communiter contra Signorolum.

5. Dicendum est igitur, quod publica utilitas, & publicum bonum non præbet iurisdictionem Laicis, ut possint statuere circa Ecclesias, & Ecclesiasticas personas; ut patet ex *cap. benè quidem, dist. 96. c. qua in Ecclesiis, cap. Ecclesia Sancta Maria, de consuet.* *cap. ar. si Clerici, c. Cleric. cap. qualiter, de iudic. cap. 2. de for. comper. cap. continua 11. q. 1. cap. non minus, cap. aduersus, de immunit. Eccles. cap. quanquam, de censur. in 6. cap. Clericus, c. final. de immunit. Eccles. in 6. & in Extranag. 1. eod. tit.* Non est ergo bona consequentia. Necessitas publica exigit, ut ita fiat: ergo Princeps contra Clericos statuere potest: nam ut dictum est, necessitas non tribuit iurisdictionem. Et cum sepe sit necessaria causa publica in condenda lege ampliaret potestatem & iurisdictionem Legislatoris contra nõ subditos; quod nullo modo est dicendum: vnde iniusta erit lex, etiam si habeat æquitatem, si modo deficiat potestas Legislatoris: ut his, qui iura profitentur, notum est, & ut inquit Suarez *de cens. dist. 4. sect. 6. n. 5.* quod lex iniqua & nulla est, quando deficit iurisdictione; quia actus sine potentia esse non potest, etiam si materia sit æqua, erit tamen lex iniqua ratione usurpatæ iurisdictionis: utilitas namque, siue necessitas in alienatione rei Ecclesiastica, vel minoris, non tribuit iurisdictionem tutiori vel administratori; sed decreto legitimi iudicis opus est, ut in *l. 1. ff. de rebus eorum, & in l. magis puto, §. ne passim, & §. si as alienum, eod. tit.* & in alienatione rei Ecclesiastica, tradit Gloss. in *summa 12. q. 2.* & habetur in *cap. sine exceptione, eadem caus. & quest. & in cap. una nuper, de his qua fiunt à Prælat.* cum adductis à Tiraquello *de legib. criminalibus, gloss. 2. num. 57.* Rodoanus *de reb. Eccles. non alien. quest. 2. q.*

num. 19. Et ita huic argumento respondet Ioannes Crottus in *repetit. §. Diui, num. 80.* quod necessitas publica non tribuit iurisdictionem Laicis ad statuendum, Felinus *d. cap. Ecclesia, n. 11.* idem profus asseruat.

6. Ad id verò, quod asseritur Clericos teneri ad obseruationem statutorum ex publica utilitate & communi bono. Respondeo hoc esse verum, quando non lædunt immunitatem Ecclesiasticam: ut ego satis probaui pluribus in locis, sed statutum, de quo loquimur, tale est. Ergo, &c.

RESOL. XVI.

Responsio ad secundum, & tertium argumentum. Ex p. 6. tract. 3. Ref. 8.

§. 1. AD secundum argumentum, quod sicut ex pacto & ex testamento, possunt conuenire privati pro interesse, ne bona in Ecclesias alienentur. Ita & Princeps per statutum pro bono & interesse Reipublicæ.

2. Respondeo primò argumentum de pacto ad statutum non procedere, quando militat diuersa ratio Felinus in *c. Ecclesia Sancta Maria, sub n. 89. vers. nec semper procedit argumentum, de consuet.* Eucardus in *locis Legalibus, in loco a pacto ad legem & statutum, n. 6. vers. hoc tamen dixi.* Surdus in *confil. 2. n. 8. vol. 1.* Sed in re propria quilibet est moderator & arbiter *l. in re mandata, C. mandati*: nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiti, quò minus possint disponere, quòd eorum bona non transeant in Ecclesiam: imò disponentes de rebus suis in Ecclesiam possunt omne onus reale apponere, *cap. verum, de condit. apposit.* Et cum non reperiatur expressè contrarium dispositum, illi stari debet, Gloss. in *d. cap. verum, in verb. debeat reuocari, in fin.* Sed secus est in Principe, qui vult prohibere bona à subditis non vendi, vel donari, aut Ecclesiæ relinquere, expressè enim reperitur Ecclesia priuilegiata, ut quilibet ei donare possit. *l. illud, C. de sacros. Eccl. sicut etiam, quòd ei relinqui possit. l. 1. C. eod.* Et quòd ei & Clericis vendi possit, *l. final. C. de sacrosanct. Eccles.* cum aliis supra adductis; quin imò expressè prohibitum est fieri statuta contraria prædictis priuilegiis. *cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.* merito de vno casu ad alium argui non potest.

3. Secundò respondetur pactum esse voluntarium, & de rebus paciscentis tantum procedit; sed statutum esse necessarium & generale quoad bona immobilia omnium: vnde quia per statutum saltem per indirectum impeditur alienatio efficacius, quàm per pactum, idè argumentum de pacto ad statutum non valet, Ripa in *l. filiusfamilias, §. Diui, sub num. 82. vers. nam pactum, ff. de legat. 1.*

4. Ad tertium argumentum: quòd validum est statutum disponens Monasterium ingredientem non succedere. Respondeo contrariam opinionem contra Bartolum esse communem, quam sequitur Iafon in *l. final. C. de pactis, n. 25.* Decius *n. 28.* Cagnolus *n. 105.* Paulus de Castro in *l. si quis ad quod, n. 8. ff. de iurisdic. omn. iudic.* Ripa in *l. exalto, §. si quis rogatus, n. 39. ff. ad Trebell.* Pafethus *confil. 30. & 31.* & ita determinauit Sacra Rota in vna Assiensis bonorum die 31. Maij 1606. coram Marcomontio. Non est igitur verum valida esse statuta, quòd bona ingredientium non transeant in Monasterium, quia respondentia statuta prædicta non valere, quando per ea ingredientium Religionem inhabilitatur ad successionem. Abbas in *repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, n. 35. vers. statutum circa*

Sup. hoc de pra. in 22. §. Secundo quia, & in 3. Tertio quia, & in 10. et in 11. et in 12. et in 13. et in 14. et in 15. et in 16. et in 17. et in 18. et in 19. et in 20. et in 21. et in 22. et in 23. et in 24. et in 25. et in 26. et in 27. et in 28. et in 29. et in 30. et in 31. et in 32. et in 33. et in 34. et in 35. et in 36. et in 37. et in 38. et in 39. et in 40. et in 41. et in 42. et in 43. et in 44. et in 45. et in 46. et in 47. et in 48. et in 49. et in 50. et in 51. et in 52. et in 53. et in 54. et in 55. et in 56. et in 57. et in 58. et in 59. et in 60. et in 61. et in 62. et in 63. et in 64. et in 65. et in 66. et in 67. et in 68. et in 69. et in 70. et in 71. et in 72. et in 73. et in 74. et in 75. et in 76. et in 77. et in 78. et in 79. et in 80. et in 81. et in 82. et in 83. et in 84. et in 85. et in 86. et in 87. et in 88. et in 89. et in 90. et in 91. et in 92. et in 93. et in 94. et in 95. et in 96. et in 97. et in 98. et in 99. et in 100.

Sup. hoc de pra. in 22. §. Secundo quia, & in 3. Tertio quia, & in 10. et in 11. et in 12. et in 13. et in 14. et in 15. et in 16. et in 17. et in 18. et in 19. et in 20. et in 21. et in 22. et in 23. et in 24. et in 25. et in 26. et in 27. et in 28. et in 29. et in 30. et in 31. et in 32. et in 33. et in 34. et in 35. et in 36. et in 37. et in 38. et in 39. et in 40. et in 41. et in 42. et in 43. et in 44. et in 45. et in 46. et in 47. et in 48. et in 49. et in 50. et in 51. et in 52. et in 53. et in 54. et in 55. et in 56. et in 57. et in 58. et in 59. et in 60. et in 61. et in 62. et in 63. et in 64. et in 65. et in 66. et in 67. et in 68. et in 69. et in 70. et in 71. et in 72. et in 73. et in 74. et in 75. et in 76. et in 77. et in 78. et in 79. et in 80. et in 81. et in 82. et in 83. et in 84. et in 85. et in 86. et in 87. et in 88. et in 89. et in 90. et in 91. et in 92. et in 93. et in 94. et in 95. et in 96. et in 97. et in 98. et in 99. et in 100.